

2019-135

# Nota Wielsbeke De Maurissenstraat

---

Programma van Maatregelen

**Bert ACKE, Maarten BRACKE, Gwendy WYNS en Paulien FONTEYN**

**5-12-2019**

## 1. Gemotiveerd advies

De archeologienota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Naar aanleiding van een geplande aanvraag voor een omgevingsvergunning voor het verkavelen van gronden te Wielsbeke de Maurissenstraat (provincie West-Vlaanderen), waarbij de totale oppervlakte van de betrokken percelen 3000m<sup>2</sup> of meer bedraagt, dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. De archeologienota<sup>1</sup> bestond enkel uit een bureauonderzoek, in het programma van maatregelen was opgenomen dat landschappelijke boringen (en indien nodig een verkennend en waarderend booronderzoek, eventueel gevolgd door proefputten) en een proefsleuvenonderzoek diende uitgevoerd te worden in uitgesteld traject. In deze nota, opgemaakt onder supervisie van een erkend archeoloog, worden de resultaten van de landschappelijke boringen en het proefsleuvenonderzoek beschreven.

De landschappelijke boringen tonen aan dat het westelijk deel van het terrein tot een diepte van minstens 1,2m verstoord is. De omvang van de verstoring kon echter enkel op basis van de boringen niet duidend vastgesteld worden. In het zuidoostelijk deel van het terrein is de oorspronkelijke bodemopbouw wel grotendeels bewaard. Hier werd een A-C bodemopbouw geattesteerd bestaande uit 2 A(p)-horizonten waaronder zich de C-horizont bevindt tussen ca. 60 tot 80cm onder het huidige maaiveldniveau. Er werden geen begraven bodemhorizonten die mogelijk wijzen op de aanwezigheid van een steentijdsite aangetroffen. De kans op de aanwezigheid van een *in situ* steentijdsite wordt bijgevolg zeer laag ingeschat.

In de directe omgeving werden reeds verschillende archeologische opgravingen uitgevoerd waaruit bleek dat de omgeving een zeer rijk archeologisch verleden kent. Twee opgravingen aan de Lobeekstraat<sup>2</sup> en de Maurissensstraat<sup>3</sup> leverden sporen op uit de bronstijd en de Romeinse periode. Uit de bronstijd dateren een drietal kringgreppels en sporen die wijzen op bewoning. Uit de Romeinse periode werden diverse brandrestengraven teruggevonden voorzien van bijgaven, alsook sporen van bewoning. De opgravingen wijzen duidelijk op een dense bewoning in de bronstijd en Romeinse periode. De sites situeren zich vlak ten zuidoosten van het plangebied. Landschappelijk en bodemkundig gezien komen deze op een gelijkaardig gebied voor. Nog ten zuidwesten bevindt zich de site aan de Splenterbeekstraat (CAI ID 76713)<sup>4</sup>. Binnen deze zone werden in eerste instantie proefsleuven aangelegd gevolgd door een opgraving in 2005. Hierbij werden diverse Romeinse brandrestengraven aangetroffen alsook bewoningssporen uit deze periode. Ook werd een hoofdgebouw en waterput uit de volle middeleeuwen opgegraven en onderzocht. Mogelijk werd ook een tweeschepig hoofdgebouw uit de vroege middeleeuwen aangesneden. Als laatste werden enkele silexartefacten teruggevonden in een secundaire positie. Recent werd een bijkomende opgraving uitgevoerd in deze zone waarbij sporen aangetroffen werden van een vroegmiddeleeuws woonerf (gebouwen, waterputten, erfgreppels, ...)<sup>5</sup>.

---

<sup>1</sup> <https://id.erfgoed.net/archeologie/archeologienotas/9816>

<sup>2</sup> Vanhoutte conceptversie 2018

<sup>3</sup> Beke et al. 2017

<sup>4</sup> Hoorne 2006

<sup>5</sup> Acke et al. 2018

Tijdens het proefsleuvenonderzoek kwamen 20 sporen aan het licht. De sporen concentreren zich voornamelijk in het zuidoostelijk deel van het terrein, in dit deel is de densiteit aan sporen vrij hoog te noemen. In het noordoostelijk deel is een veel lagere densiteit aan sporen aanwezig. De sporen concentreren zich in dit deel ook in 1 sleuf, sleuf 9, in de overige sleuven werden geen sporen aangetroffen. Het betreft paalsporen, kuilen, een gracht en een waterkuil die vermoedelijk deel uitmaken van een erf. Sporen 10 tot en met 17 maken vanwege hun vrij rechtlijnige ligging mogelijk deel uit van een structuur. Enkele sporen, S1 en S12, bevatten handgevormd aardewerk met rode inclusies en een tegulaefragment waardoor deze in de vroege middeleeuwen (Karolingische periode 800-925 n.C.) gedateerd kunnen worden. Het merendeel van de andere sporen is op basis van een gelijkaardig uitzicht, aflijning en vulling in dezelfde periode te dateren. Gracht S20 kan mogelijk iets jonger gedateerd worden, in de volle middeleeuwen.

De resultaten van het proefsleuvenonderzoek sluiten deels aan bij de resultaten van eerder uitgevoerde archeologische onderzoek in de omgeving waar resten van gefaseerde erven uit de ijzertijd, Romeinse periode en vroege middeleeuwen en begraving uit de bronstijd en Romeinse periode werden aangesneden. Hoewel de meeste sporen in het plangebied in de vroege middeleeuwen te dateren zijn, is het op basis van de resultaten van eerder uitgevoerde archeologische onderzoeken uit de omgeving niet uit te sluiten dat er in het plangebied ook sporen uit oudere en jongere periodes aanwezig zijn.

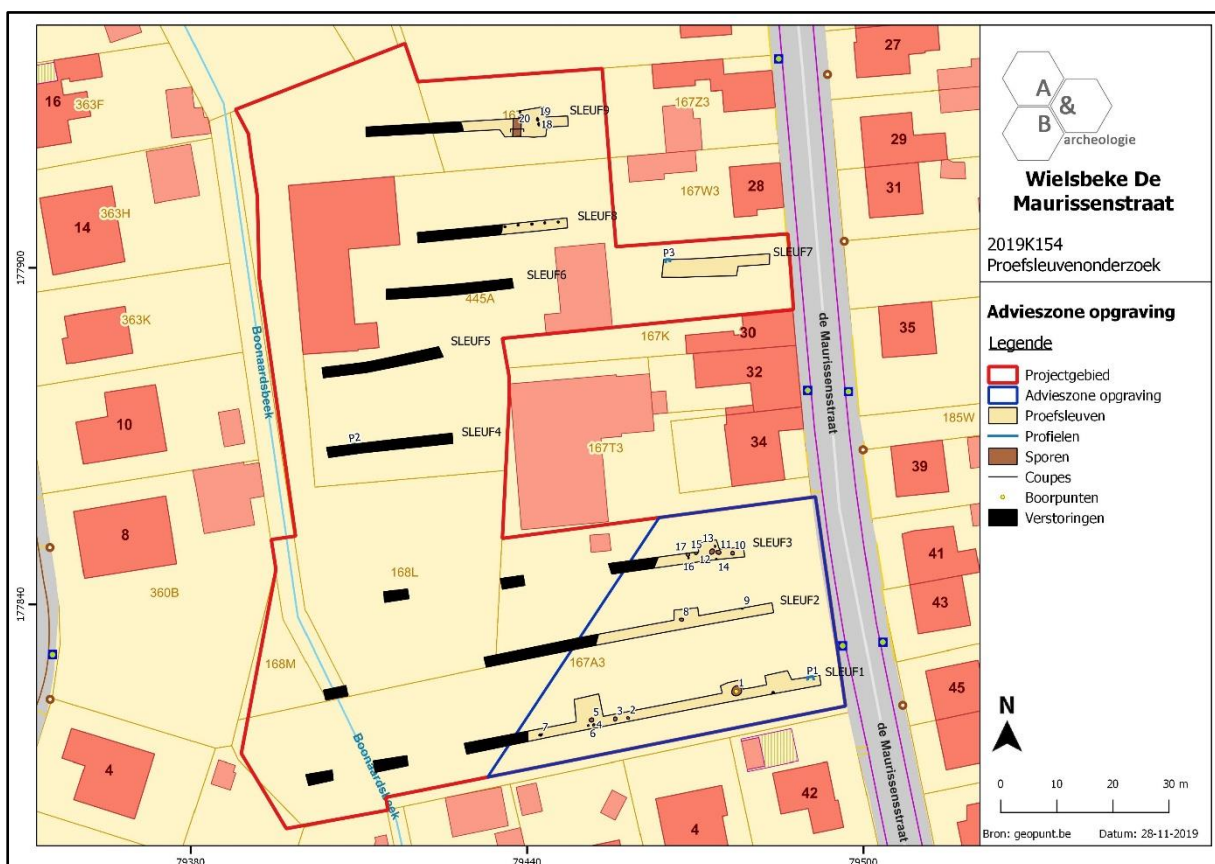
In het zuidoostelijk deel van het plangebied is een archeologische site aanwezig, in dit deel van het plangebied (ca. 1800m<sup>2</sup>) wordt een archeologische opgraving geadviseerd. Bij de advieszone dient ook rekening gehouden te worden met eventuele bufferzones langsheen de randen van de opgravingszone, zoals bv. de zijde langsheen de bestaande wegenis en naburige bewoning.

Het archeologisch ensemble wordt voorlopig bewaard bij Acke & Bracke bvba. Na afronding zal het ensemble definitief bewaard worden, volgens de bepalingen van de Code van Goede Praktijk, bij de initiatiefnemer.

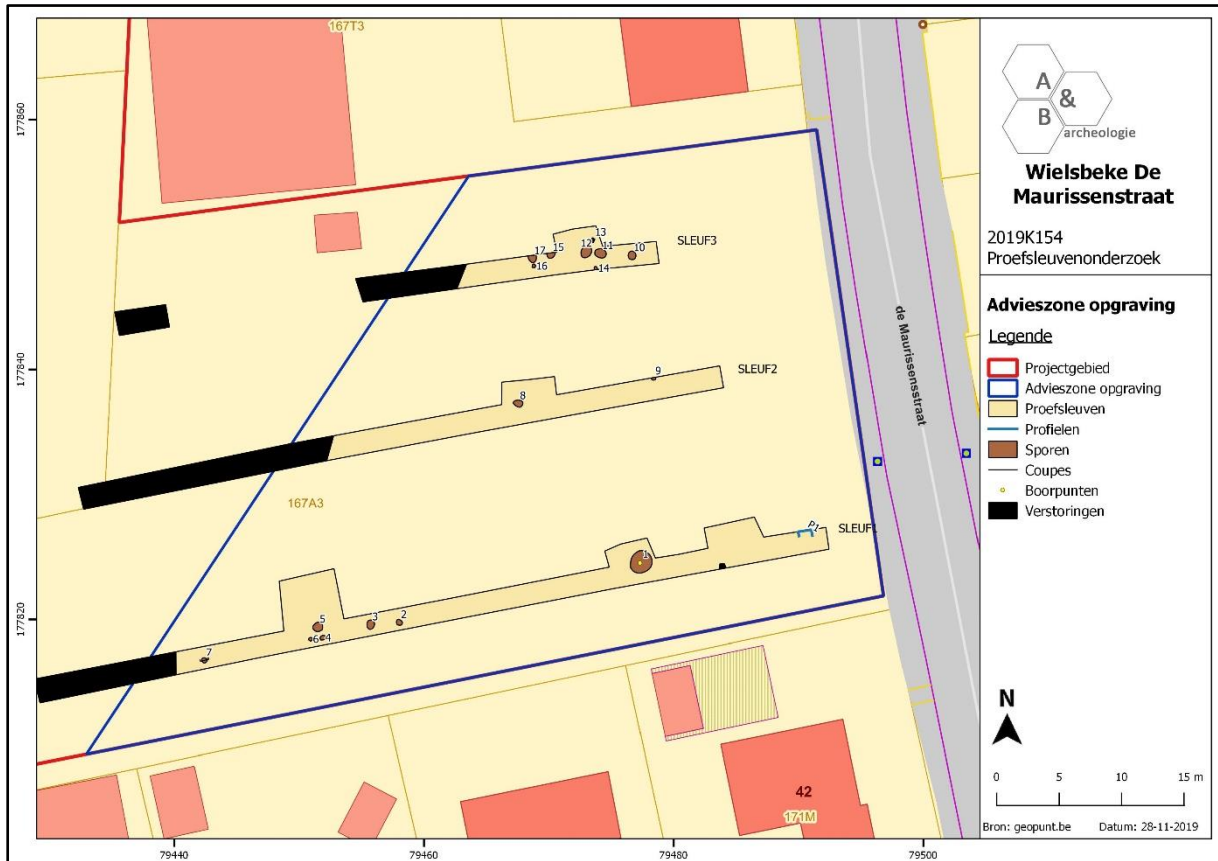
## 2. Afbakening van de opgravingszone

Gezien de aanwezigheid van een archeologische site wordt verder archeologisch onderzoek geadviseerd. Het advies voor vervolgonderzoek heeft betrekking op het zuidoostelijk deel van het plangebied (ca. 1800m<sup>2</sup>).

Bij de advieszone dient rekening gehouden te worden met eventuele bufferzones langsheen de randen van de opgravingszone, zoals bv. de zijde langsheen de bestaande wegenis en naburige bewoning. Aan de straatzijde bevinden zich ook verlichtingspalen en bijhorende leidingen. Hierdoor kan de reële oppervlakte van de opgravingszone iets lager liggen dan de geadviseerde oppervlakte.



Figuur 1 Advieszone voor verder onderzoek (ca. 1800m<sup>2</sup>).



Figuur 2 Detailplan van de advieszone voor verder onderzoek (ca. 1800m<sup>2</sup>).

### 3. Vraagstelling

Het doel van het onderzoek is om de archeologische sporen te karteren en onderzoeken. Volgende niet limitatieve vraagstellingen dienen hierbij vooropgesteld te worden:

- Wat is de aard, omvang, datering en conservatie van de aangetroffen archeologische resten?
- Welke spoorcategorieën zijn aanwezig? En tot welke functie behoren deze (bewoning, begraving, artisaanaal, ...)? Welke structuren kunnen onderscheiden worden (gebouwen, grachten, waterputten, kuilen, ...)?
- Maken de sporen deel uit van één of meerdere erven? Wat is de onderlinge samenhang/fasering? Hoe zijn de erven ingedeeld en afgebakend?
- Zijn er aanwijzingen voor artisanale activiteiten?
- Waaruit bestaat de materiële cultuur en kan dit iets leren over het gebruik van de site en de bewoner(s)? Tot welke groep, type, baksel, ... behoort het aardewerk?
- Lenen vondsten zich tot een conservatie? Wat is hun meerwaarde?
- Kunnen bepaalde sporen verder natuurwetenschappelijk onderzocht worden? Wat is hun meerwaarde? Welke vormen van natuurwetenschappelijk onderzoek zijn van toepassing (C14-datering, macrobotanisch, pollen, dendrochronologie, houtsoortbepaling, antracologie, petrografie, archeozoölogie, ...)?
- Kan de site in een ruimer archeologisch kader geplaatst worden, hoe verhoudt de site zich tot de archeologische onderzoeken in de directe omgeving?
- Kunnen eventuele patronen en/of sporen van lokale, regionale en transregionale economie onderscheiden worden?
- Zijn de grenzen van de archeologische site behaald binnen het plangebied of lopen de erven door buiten het terrein?

#### 4. Plan van aanpak (onderzoeksstrategie, -methode en –technieken)

Gezien de geplande werken is een *in situ* behoud niet mogelijk. Er dient bijgevolg een opgraving uitgevoerd te worden om de archeologische resten te onderzoeken.

De advieszone voor opgraving heeft een oppervlakte van ca. 1800m<sup>2</sup>. Het onderzoek kan uitgevoerd worden op één archeologisch vlakniveau (C-horizont) in één of meerdere werkputten en dient aangelegd te worden met een graafmachine met een platte graafbak onder begeleiding van de veldwerkleider. Hierbij wordt de grond afzonderlijk gestockeerd om vermenging te voorkomen. Wel is belangrijk dat indien een gebouwstructuur aangesneden wordt, deze in één werkput in zijn totaliteit moet blootgelegd worden. De grachten en greppels dienen zodanig onderzocht te worden dat een goed inzicht kan verkregen worden in de fasering ervan (coupes op knooppunten, aansluitingen, over-/doorsnijdingen, uiteindes, onderbrekingen, ...). Ook kunnen bijgebouwen, waterputten, spiekers, ... en dergelijke verwacht worden. Het is bovendien niet uitgesloten dat ook sporen en/of vondsten van artisanale aard aangetroffen worden, alsook sporen met een funerair karakter.

Bij de advieszone dient ook rekening gehouden te worden met bufferzones langsheen de randen van de opgravingszone, zoals bv. de zijde langsheen de bestaande wegenis (elektriciteitspalen en nutsleidingen) en de naburige bewoningen. Hierdoor kan de reële oppervlakte van de opgravingszone iets lager liggen dan de geadviseerde oppervlakte.

Het archeologisch onderzoek dient conform de Code van Goede Praktijk uitgevoerd te worden. Sporen dienen geregistreerd en onderzocht te worden. Indien sporen zich lenen tot natuurwetenschappelijk onderzoek kunnen stalen genomen worden. De staalname en conservatie gebeurt volgens de bepalingen zoals beschreven in de Code van Goede Praktijk. De staalname en de verdere selectie van stalen voor verder onderzoek, gebeurt met het oog op het beantwoorden van de onderzoeksvragen. Voorafgaand, tijdens en na het veldwerk overlegt de veldwerkleider met de betrokken natuurwetenschapper(s) en de conservator.

Indien een waterhoudende structuur (diepe gracht, waterput, ...) aangetroffen wordt, dient men te werken met een bronbemaling om de structuur in goede en veilige omstandigheden te onderzoeken. Een voorafgaandelijke controleboring kan meer duiding brengen in de diepte van de structuur, alsook de diepte van de grondwatertafel en de nood voor bronbemaling.

## 5. Criteria niet uitvoeren onderzoekshandelingen

Er zijn geen criteria. Het archeologisch onderzoek dient uitgevoerd te worden.



## 6. Schatting tijdsduur (indicatief)

Het archeologisch veldonderzoek neemt voor een opgravingsploeg van 4 mensen ca. 6 werkdagen tijd in beslag, waarbij het opgravingsvlak in één of meerdere werkputten wordt aangelegd en onderzocht. Na afronding van het onderzoek kan de zone terug aangevuld worden. De verwerking en rapportering neemt ca. 20 dagen in beslag. Deze tijd is nodig voor de opmaak van het rapport, opstellen van grondplannen, wassen van vondstmateriaal, opmaak van lijsten, ...

Indien meerdere waterputten of andere waterhoudende structuren aangetroffen worden kan de termijn van het veldwerk verruimen.

## **7. Kostenraming op basis van de geraamde tijdsduur (excl. BTW, indicatief)**

- Veldwerk archeologische opgraving incl. kraanwerk (aanleg en dichten) en opmetingen, en excl. bemaling: 10 000 euro
- Verwerking, assessment, rapportage: 7 500 euro
- Natuurwetenschappelijk onderzoek en conservatie: stelpost van 3 500 euro

## 8. Gewenste competenties

- Het team moet bestaan uit minstens 4 personen, waarvan minstens 2 archeologen
- De veldwerkleider heeft minstens 240 werkdagen ervaring met onderzoek op landelijke sites, in het bijzonder op meerperiodensites uit de metaaltijden, Romeinse periode en middeleeuwen en meer specifiek op vroegmiddeleeuwse sites.

## 9. Bewaring archeologisch ensemble

Gedurende het onderzoek worden de vondsten als geheel bewaard in een veilige, droge en klimaatsgeschikte omgeving. Na afronding van het onderzoek wordt het archeologisch ensemble overgedragen aan de eigenaar.